

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 4.12.2012

Číslo: Ročník 22 (2012), Číslo 4

Sekce: Nové trendy

Název článku: Kramerius není jeden aneb Digitální knihovny českých knihoven

Autor: Lucie Jirků

Zdroj: <http://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20120416>

Kramerius není jeden aneb Digitální knihovny českých knihoven

Lucie Jirků

Co digitalizaci v knihovnách předchází, jsme si stručně nastínili v minulém čísle. Ukládání ponechme stranou a pojďme si přiblížit, jak je to se zpřístupňováním obsahu digitálních knihoven. Digitální knihovnu můžeme definovat jako „*integrovaný systém zahrnující soubor elektronických informačních zdrojů a služeb umožňující získávání, zpracovávání, vyhledávání a využívání informací v tomto systému uložených. Digitální knihovny jsou zpřístupňovány prostřednictvím počítačových sítí. Účelem budování digitální knihovny je poskytnout uživatelům možnost jednotného přístupu k digitálním anebo digitalizovaným dokumentům, případně i k sekundárním informacím o tištěných primárních zdrojích, uložených ve fondu knihovny.*“^[1]

Jak se tedy uživatel k požadovanému digitalizovanému dokumentu v české knihovně dostane? „Kramerius!“ napadne knihovníka či poučeného uživatele, a hledá. Občas se však objeví záhada - uživatel dokument, který jednou v „Krameriovi“ našel, podruhé nenajde. A přitom přece hledal „v Krameriovi“ stejně jako minule! Ne, záznamy z digitálních knihoven nikdo nekrade, jen uživatel pravděpodobně tentokrát hledal v „Krameriovi“ jiné knihovny než minule. Nejen uživatelé, i sami knihovníci se občas domnívají, že „Kramerius“ je jedna digitální knihovna s přístupem ke všem dokumentům, co byly v českých knihovnách zdigitalizovány. Kramerius^[2] však není digitální knihovna, ale systém pro zpřístupnění digitálních dokumentů, a každá knihovna (nebo více knihoven společně) má svou digitální knihovnu s vlastním obsahem. Je pravda, že uživatelé jsou zmateni vcelku právem, protože většina digitálních knihoven se systémem Kramerius vypadá (téměř) stejně. Systém sice není jednoduchým úpravám vzhledu příliš vstřícný, ale minimálně se snažme, pokud máme digitální knihovnu v systému Kramerius, nahradit název systému v hlavičce názvem knihovny či vlastním logem.

V budoucnu se nám rýsuje příjemnější hledání na jednom místě (Česká digitální knihovna, Centrální portál knihoven atd.), ale zatím musíme pátrat trochu pracněji. Samozřejmě můžeme titul hledat přes odkazy v Registru digitalizace (kde ale nemusíme najít vše, a pokud najdeme, ještě to neznamena, že tam budou funkční linky do digitální knihovny) či v Souborném katalogu (kde také nemusí všechny přispívající knihovny poctivě aktualizovat své údaje o digitalizaci). Můžeme hledat přes odkazy v katalogizačních záznamech té které knihovny (za předpokladu, že knihovna údaje o digitalizaci s odkazy do svých záznamů doplňuje). Pokud chce uživatel začít přímo v digitálních knihovnách českých knihoven, největší šanci na úspěch má v digitální knihovně Národní knihovny ČR. Ta totiž kromě dokumentů z vlastní digitalizace této instituce obsahuje i většinu dokumentů digitalizovaných v průběhu let minulých jinými knihovnami v rámci programu VISK7. Oborově zaměřené dokumenty naleznou uživatelé ve specializovaných, muzejních či univerzitních knihovnách. A pokud uživatele zajímá regionální literatura, je (a bude čím dál více, až se digitální knihovny krajských knihoven začnou plnit dokumenty vzešlymi z krajských digitalizačních projektů) nejlépe hledat v digitální knihovně příslušné krajské

knihovny či dalších knihoven regionu. Staré tisky a rukopisy může uživatel kromě hledání v digitálních knihovnách jednotlivých paměťových institucí hledat v mezinárodní knihovně Manuscriptorium.[3] Při hledání v českých digitálních knihovnách je třeba mít vždy na paměti omezení daná autorským zákonem - digitalizované kopie zákonem chráněných děl si uživatel může prohlédnout jen na vyhrazených zabezpečených počítačích přímo v budově instituce, která dokument digitalizovala, případně získala replikací.

Digitální knihovny vybraných českých knihoven:

Národní knihovna ČR <http://kramerius.nkp.cz>

Moravská zemská knihovna v Brně <http://kramerius.mzk.cz>

Národní technická knihovna <http://kramerius.ntkcz.cz/kramerius/>

Národní lékařská knihovna <http://www.medvik.cz/kramerius>

Knihovna Akademie věd ČR <http://kramerius.knav.cz>

Ústav pro českou literaturu AV ČR <http://archiv.ucl.cas.cz/>

Městská knihovna v Praze <http://kramerius.mlp.cz/kramerius>

Mendelova univerzita v Brně <http://kramerius.mendelu.cz/>

Knihovna Národního filmového archivu <http://kramerius.nfa.cz/kramerius/>

Vysoká škola ekonomická v Praze – CIKS <http://kramerius.vse.cz>

Knihovna Divadelního ústavu <http://kramerius.divadlo.cz/>

Digitální knihovny krajských knihoven:

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích <http://archiv.cbvk.cz/kramerius/>

Krajská knihovna Františka Bartoše <http://dlib.kfbz.cz/kramerius/>

Krajská knihovna Karlovy Vary plánuje zprovoznit digitální knihovnu koncem tohoto roku či v roce 2013.

Krajská knihovna v Pardubicích zatím nedigitalizuje, digitální knihovnu nemá.

Krajská knihovna Vysočiny <http://kramerius.kkvysociny.cz/>

Krajská vědecká knihovna v Liberci <http://kramerius.kvkl.cz>

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě <http://camea.svkos.cz/kramerius/>

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem <http://kramerius.svkul.cz/>

Středočeská vědecká knihovna v Kladně <http://kramerius.svklk.cz/>

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje <http://kramerius.svkpl.cz>

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové <http://kramerius.svkhk.cz>

Vědecká knihovna v Olomouci <http://noviny.vkol.cz/kramerius/>

[1] CELBOVÁ, Ludmila. Digitální knihovna. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-10-08]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000854&local_base=KTD.

[2] Potřebné informace o systému naleznete na: <http://code.google.com/p/kramerius/>

[3] <http://www.manuscriptorium.com/>